

dus zal het zware oordeel over hem geweest zijn, een vallen over Christus en zijne wegen en waarheden, als over eene rots der ergeris, volgens Jes. 8 : 14, ten verderve; ja, dat is het zware oordeel over van alle tegenstanders van het werk **Gods** in het hart, in **eenen** meerderen of minderen trap en mate, namelijk:

a. Alle dezulken vallen ten verderve.

†. Over Christus, over zijne laagheid en over zijn volk en hunne gedaanteloosheid op aarde. O, vrienden! Christus is gesteld ook tot **eenen** val veler in Israël, en tot een **teeken**, dat wedersproken zou worden, volgens Luk. 2: 34, 35, en **zoo** schijnt zijn volk in het oog der wereld ook maar als eene slechte menigte, als eene partij slechte Galileërs.

††. Ook over de leer der onmacht en der verdoemelijkheid van eigen doen en plichten; en beschuldigt dus God van onrecht.

†††. Over de leer der wedergeboorte, met een zwaar vooroordeel bezet zijnde.

††††. Ja, over den val van Adam en over de verkiezingsleer. O! had zulk een zich benaastigd om den geopenbaarden wil **Gods** te kennen, en aan zijn hart geopenbaard te **krijgen**, naar den mensch had **hij** behouden kunnen worden.

†††††. Ook over de zuiverheid van de rechtzinnige leer der waarheid, bij gelegenheid van zijne blindheid en zijn rusten daarop, dat hij daarvan een voorstander is. Ach, vrienden! de Joden roemden daarop ook dat zij Abrahams zaad waren, Joh. 8: 33, en Jezus **zeide**, dat zij uit den vader den duivel waren, vs. 44. Dezulken kunnen **vervolgers** worden van **Gods** zaak en volk, en zij hebben de woorden der waarheid.

††††††. Ja, over de kracht en het licht bij het Woord; een mensch haat van **nature** het licht, volgens Joh. 3 : 20. Als Stéfanus met kracht en **licht** **spak**, Hand. 7 : 54, **zoo** barstten hunne harten.

†††††††. En eindelijk, **zoo** valt menigeen ten verderve over de wegen **Gods** van oordeelen en zegeningen; hij wordt verhard onder de **oordeelen** **Gods**, hoe langer hoe meer Godloochenend; ja de zegeningen drijven hem weg, van God af, hij wordt als een groene inlandsche boom, maar hij valt, en God zegt: zwijgt, deze was niet om mijnen naam te verheerlijken, Amos 6: 10.

b. Eindelijk en ten laatste, vrienden! wat zal dat vallen naar **zijn**, als de **oogen** des lichaams gesloten worden! O, schrikkelijk zinken, als tegenstanders den adem geven! O, wat eeuwige worm zal dat **zijn**, die niet zal sterven! Elk beginsel der waarheid, dat zulk een in zijnen **tijd** gehoord heeft, en dat hij door ongerechtigheid heeft **ondergehouden**, dat **zal bij** hem **blijven** liggen als een vuur, hetwelk ten jongsten **dage onuitblusschelijk** zal uitbarsten; het Woord **Gods** is toch vroeg of laat, als een hamer en als een vuur; dient het niet tot eene reuk des doods ten dood, en dus zal het in kracht eeuwig een vallen **zijn**, ja een vallen zonder opstaan.

TOEPASSING.

O, vrienden! mocht dit verhandelde elk onzer tot eene waarschuwing en tot een behoedmiddel **zijn**, ten einde niemand onzer **zijn** boos afkeerig en vijandig hart, dat **hij** van natuur toch heeft tegen het werk **Gods**, eenig voedsel moge toedienen, of zich zetten tegen het werk **Gods** in een ander, en dat tegenstaan of vervolgen moge, ja, ten einde niemand onzer lasteren moge, hetgeen **hij** niet kent.

A. Vooraf moet ik u **zeggen** in het gemeen:

a. Dat het waarheid is, (naar de Heilige Schrift) dat alle menschen van natuur tegenstanders zijn, en die allen dus de rechte **wegen** des **Heeren** verkeereren, hoe **nabijzij** ook komen, zoolang zij met Christus niet vereenigd en hoogachters gemaakt zijn van datgene, waarin de Heere lust heeft, volgens Jes. 56 : 4.

1. Dit weet ook elk wel, als **hij**, maar naar binnen ziet en het weten wil. O! de Geest des menschen weet wel wat in hem is en hoe zijne gesteldheid is; bij voorbeeld, als eens iemand in zijn huis of geslacht van zonden overtuigd, tot de **gemeenschap Gods** en zijn volk in den Heere Jezus bekeerd wordt, of hij dan niet vreesd dat zulk een zijn verstand zal verliezen, en of hij niet van die gedachten is, dat zulk een overtuigde het al te zwaar' of te hoog tilt, dat de **weg** evenwel **zoo** eng en nauw niet is, dat godsdienstigen, oprechten in handel (al weten zij van die bijzondere werkingen niet) er echter ook zullen komen.

2. Hieruit moest elk onzer, die nog in dien staat is, waarin **hij** geboren is, voor God opmaken., wie **zijn** Vader, Heer en Koning is; want al die bovengenoemde **dingen**, wat er zich in het hart al tegen den **weg Gods** opdoet, dat zijn' eigène trekken van den duivel; nu gelijkt een kind zijn vader. Is dat nu zwaar, o mensch! om voor u op *te maken, of gij een kind **Gods** of een kind des duivels **zijt** en dat uit dit verkeereren van des **Heeren** rechte wegen? Ik zeg nogmaals, die maar wil kan het weten van **zichzelve**, en o mensch! gij zult het eens moeten, willen weten, maar dan zal het te laat zijn. Ja, ik zeg, menigeen weet er zooveel van, dat **hij** geen rust heeft als hiervan gesproken wordt, **hij** kan het niet uithouden, niets is hem lastiger en wederom niets aangenamer dan dat hij, niet gekweld wordt met zulke **gedachten**.

b. Maar hoewel dit waar is, **zoo** is er echter nog een groot onderscheid tusschen vijanden en vijanden, tusschen verkeerders van de rechte wegen des **Heeren** bij uitstek, en tusschen alle menschen van natuur. Hier in den tekst was het een listige vijand, bij uitstek een kind des duivels, een die vol listen van alle bedrog en geveinsdheid was, een **vijand** van alle gerechtigheid, **namelijk** een geleerde, een volleerde van zijnen vader den duivel, om met **list**, bedrog en **vijandschap** het werk **Gods** in anderen te kunnen stuiten en tegenstaan.

1. Het is opmerkelijk dat Jezus zegt, Matth. 24, dat tusschen de verwoesting van Jeruzalem en den oordeelsdag valsche Christenen en

valsche profeten zouden opstaan, die ook teekenen en wonderen zouden doen, en die er velen zouden verleiden, en (indien het mogelijk ware) ook de uitverkorenen.

2. 'Dus zien wij hier ook in den tekst, dat als het op de bekeering van eenen groote der aarde aankomt, dat dan dezulken in kracht op de been komen; vele zulke listige vijanden laten de bekeering van geringe lieden maar voorbij gaan, het is toch de schare, die de wet niet weet, eene partij slechte Ualileërs, die niet beter weten; maar raakt God het hart eens van eenen groote of van wereldsche wijzen, van een door en door geleerd man, hier slaapt dat werktuig des duivels niet; waarom? Ô! daarom, omdat hij weet van welk eene uitnemende nuttigheid zulk een kan wezen voor het koninkrijk van Christus, en welk eene groote afbreuk zulk een kon doen in zijn tijd aan het koninkrijk des satans: het was hier in den tekst te doen om eenen Sergius Paulus, eenen 'stadhouder en een verstandig man het geloof af te keeren.

3. Ziet hieruit eens hoe goed het is in de heilige voorzienigheid, dat des menschen jaren nu maar zijn 70 of 80, naar hij sterk is. Wat zou dat wezen, als men nu eens eenige honderde jaren leefde. Wel, een kind des duivels zou zooveel streken van zijn vader aanleeren, dat er in de wereld geen huis met hem gehouden kon worden; maar door de goedheid Gods is het nu zoo, dat als een groot vijand van Gods zaak, volk en werk nu oud wordt en on zijn listigst en slimst is, dan is 'hij 70 of 80 jaren, en hij gaat weg naar zijne plaats, en dan hebben zijne jonge opvolgers weer lang werk eer zij tot die hoogte komen, en dat is wederom verademing voor de vromen.

B. Uit dit verhandelde nu vloeit een woord in het bijzonder tot u:

a. O mensch in den natuurstaat! en die het niet weet, dat gij verkeerders zijt van de rechte wegen des Heeren; ach, dat gij uzelfen mocht zien! Ik zal u eenige aanleiding geven bij de stukken.

1. Wat is dat anders dan te verkeerden de rechte wegen des Heeren?

a. Als men voor zichzelf den grond van de hoop zijner zaligheid legt op zijn gewaand goed hart, of op eene minder vermeende boosheid, of Op beter gedrag in den godsdienst en onder zijne naasten, als men zich verbeeldt dat anderen hebben; hebt gij anders niet, gij gaat verloren; menig Heiden heeft meer gehad. Die gerechtigheid deugt niet, en gij zet er het gewicht van uwe zaligheid op. Is dat niet Gods weg te verkeerden?

b. Als men zijnen doop niet beleeft, en als men ten avondmaal' gaat om er op te rusten; wel, daartoe heeft God zijne sacramenten niet ingesteld; als gij nu de wereld niet verlaat, en als gij een ledige brief zijt en echter het zegel rooft, verkeert gij dan de rechte wegen Gods niet?

c. Als gij Gods instellingen verwaarloost. Elke predikatie, elke catechisatie is eene instelling Gods tot uwe bekeering; als gij nu zonder wettige reden, en vervolgens zonder smart daarover, die middelen verzuimt, of bijwoont zonder daarmede van binnen werk te zoeken,

of aanstonds, als gij er uit **zijt**, u gaat verstrooien, is dat geen **verkeeren** van de rechte wegen des **Heeren**?

d. Als gij de vermaningen en waarschuwingen van **Gods knechten**, en hunne vreeze, die zij te **betoonen** hebben over uwen onverzoenden staat met God en over uw einde, achter den rug werpt en in den wind slaat.

e. Als men dwaalleeringen kan dulden; veel meer als men zelf verstrikt wordt, nog veel meer als men daarin overgegeven wordt, en als men in dezen **Gods getrouwe knechten**, die uit de waarheid **zijn**, niet **hooren** wil. Johannes zegt, 1 Joh. 4: 6, dat men den Geest der waarheid en der dwalingen daaraan kent, of men **Gods knechten** hoort of niet hoort.

f. Als men den Geest in zijn eigen of in eens anders hart bedroeft, **namelijk**, als men voor **zichzelf** eenige overreding krijgt dat zijn staat niet 'goed is en dat het niet wel zal uitkomen, en als men dat niet aankweekt en het voor den Heere brengt met smeekingen van al meer en meer ontdekking; of als men niet dragen kan dat anderen **wezenlijk** en blijvend werk met zichzelf krijgen, dat men dan met **zijn hart** daarover onvergenoegd is of het heimelijk of in het openbaar tegenstaat, of dat men dan listig handelt en aanleiding geeft tot wereldsche verstrooiing; o! dat is een bedroeven van den **Heiligen Geest** en een zwaar en onverantwoordelijk verkeeren van de rechte wegen des **Heeren**.

g. Als men twist in **zijn hart** over deze of gene, of al de verborgenheden des **geloofs**, omdat de rede **zoover niet** strekt dat men het begrijpen kan; wel, mensch! het **zijn** verborgenheden des geloofs, die door' het geloof met aanbidding aangenomen moeten worden; wilt gij ze begrijpen, eer gij ze wilt gelooven, **zo hangt gij uw trotsch hart** te pronk, arm en hoovaardig mensch! en gij verkeert op eene hooggaande wijze de rechte wegen des **Heeren**.

h. Als men 'op den Heere, en op de uitkomst van zaken, die men in het oog heeft, **niet wacht** op eene rechte wijze naar den Bijbel, **namelijk**, als men van middelen of tweede oorzaken, of in het **geestelijke** van zijne plichten en zijn zoeken, het heil 'wacht, **daar** alle geestelijk en lichamenlijk heil **alleen** van den Heere is; of ook als men van den Heere allerlei heil wacht, zonder het te zoeken in den weg van middelen te gebruiken naar den Bijbel: **bijvoorbeeld**, iemand klaagt bijzonder over onwetendheid, en hij gaat niet **leeren**. De Heere wil gevonden worden in den weg zijner instelling, Hij heeft ons aan het gebruiken van middelen gebonden, en Hij wil dat wij daarin niet rusten, maar van de middelen afzien, Hem als de oorzaak erkennende van alle geestelijk en lichamenlijk heil, anders verkeert men de rechte wegen des **Heeren**.

2. O, mensch! mocht God het u doen zien en gelooven! mocht gij nu opmaken uit dit verkeeren van de rechte **wegen des Heeren**, wie gij in den grond zijt! Mensch, al is elk geen geslepen **booswicht** en geveinsde, of een 'openbare vijand van alle gerechtigheid, elk van

natuur is dit echter voor den Heere, en daarom moet hij bekeerd en veranderd worden, of hij zal vallen 'in het oordeel des duivels. Nu is het blindheid dat van menigeen zijn hart zoo sierlijk in zijne oogen is, maar dat sierlijke zal er eens afraken ; en wat zal het dan zijn? Ach, dat gij het bekennen mocht in dezen uwen dag!

b. Gij, die wat ziet van u zelve, en meer of minder werkzaam zijt, laat uit dit verhandelde u toch **bijblijven** :

1. In wat verzoeken gij zijt door vijanden van Gods werk in uw huis of geslacht, die het toch 'toeleggen om u te doen terugkeeren ; menigeen heeft ook eenen **grooten** vijand onder de zijnen, en die behendig en listig handelt. Gij zijt nooit beter geborgen en bewaard, dan dat gij uw gevaar deswege ziet, en veel aan Jezus' voeten den toeleg van anderen en wat hart gij, omdraagt, in gevaar om samen te spannen met Gods vijanden, **aanklaagt**. O! als gij getrouw aan uw licht bewaard wordt, en veel onder dat alles met Jezus zoekt te werken, Hij zal er u wel doorhelpen ; de zwaarste tegenstand, ja vervolging is dan als ook in het vuur; hoe meer men sommige bloemen trapt, hoe meer reuk zij van zich verspreiden.

2. Houdt toch in het oog, dat gij de rechte wegen des Heeren niet verkeert, dat zoekenden of eerstbeginnenden en ongeoeffenden niet zelden eigen is, namelijk :

a. Als de Heere eens licht scheidt in de verborgenheid uwer onge-rechtigheid van binnen, en dat licht toeneemt, zoodat gij hoe langer hoe gruwelijker en onoprechter uw hart ziet en gevoelt, denkt dan niet dat er nu geen hoop is, dat de Heere van u geweken is, want dat is niet zoo. God toont **daarmede** dat Hij zijne hand aan u houdt, en dat **Zijn oogmerk** is om het u **zoo bang** te maken, dat gij on-machtig naar Jezus geraakt. Dat is niet recht gesproken van dezen rechten weg des Heeren.

b. Als de Heere den vijand eens loslaat, in zijne kwellingen en ingevingen wegens sommige eeuwige waarheden of geloofs-fondamen-ten, denkt dan niet dat de ongerijmdheden, die u in Gods rechte wegen voorgeschilderd worden, uwe zonden zijn, of dat er daarom voor u **geene** hoop is, omdat gij zulk eenen tegenstand gevoelt en Gode niet **zwijgen** kunt; o! de Heere weet hoe gaarne gij door ge-nade voor Hem zoudt willen vallen, en hoe al uwe zorg en benauwd-heid daardoor veroorzaakt wordt. Een getrouwe herder heeft ook eenen hond bij zich, dien hij op het eene of andere zwerfende schaap afzendt, en zijn doel is alleen om dit schaap naar de kudde te doen **keeren**; laat de duivel en zijne pijlen u daartoe maar dienen. Dan moedeloos te worden, dat **behoort** tot het verkeeren van de rechte wegen des Heeren.

c. Als gij u **zelven** wat beter wilt maken, of dat gij staat om eerst wat beter te worden, eer gij tot Jezus komt; heiligmaking voor rechtvaardigmaking te zoeken, dat is de rechte wegen des Heeren te verkeeren.

d. Eindelijk, als God tegenheden en roeden over u brengt, en het

naar buiten donker maakt, ook als gij (waar gij komt) van vromen geslagen wordt ; ook als gij (waar gij in den Bijbel leest) alles tegen u vindt, en dat alles u moedeloos aan de zijde Gods maakt; dat is satans werk, daar telkens onder te komen en het u zoo bang te maken, daar' eigenlijk de Heere met al die dingen niet anders wil zeggen, dan dat gij te hoog zijt en klein moet worden, en daartoe naar Zijn Zoon moet komen; dat zijn recht vernederende wegen des Heeren, als men medewerkt en niet twist. Die de tucht verwerpt haat zijne ziel, zegt Salomo, Spreuk. 25: 32. Kunt gij dan de tucht aannemen, Gods hand zien in de roeden en in de behandeling van vromen tot uw nut, wat zou het een gezegende weg kunnen zijn, en hoe haast zou de rechterhand des Allerhoogsten veranderen!

3. Mochten deze vier dingen u bijblijven, en de Heere u licht daarbij geven, zoodat gij bij Jezus eens rust vinden mocht voor het hol uws voets, en dan van' achteren eens zingen mocht van al deze rechte wegen des Heeren!

c. Volk des Heeren! nog een woord voor u.

1. Gij hebt ook te waken tegen die zoeoven genoemde dingen; daar is toch niets, waarin een onbekeerd mensch verkeerd handelt, of vromen liggen er bij ongestalte ook voor open, zelfs voor valsche gronden, dat ook niet zelden gebeurt, als zij (afgezak zjnde) op nieuw als het ware tot Christus bekeerd moeten worden, al is het (wat hunnen staat betreft) dat zij voor eeuwig geborgen zijn.

2. Zoekt ook te waken tegen dwalingen en verandering in de leer toe te laten, en anders te gevoelen en te spreken, dan ten allen tijde is geleerd, en waarvan verzekering is gedaan door des Heeren Geest zelve, die het stempel gezet en zijne goedkeuring zoo zichtbaar in vorige tijden daarover gegeven heeft, met onder die goddelijke, eenvoudige leer zijne kerk zoo blijkbaar uit te breiden; Paulus zegt nadrukkelijk, 2 Cor. 11 :3, Doch ik vrees, dat gelijkerwijs de slang Eva door hare arglistigheid bedrogen heeft, ook uwe zinnen bedorven zullen worden, en gij afwijken zult van de eenvoudigheid, die in Christus is, waar Paulus nu de wijze van verleiding vergelijkt bij de wijze van verleiding des duivels in het paradijs. Ach! dat al de vromen ééne zin en één gevoelen mochten krijgen! hoe schrikkelijk zouden zij zijn in het oog der wereld, ja als slagorden met banieren!

3. Waakt ook tegen het verkeeren van de rechte wegen des Heeren, in de behandeling van anderen.

a. Ter besturing om anderen te besturen.

†. Werkt den Heiligen Geest in zijne werking in het hart van anderen niet vooruit, om iemand te schielijk verder te willen helpen dan hij is. Zoekt hem recht te besturen, waar hij staat, en zoo den Geest te volgen, dit is altijd vruchtbaar, dit zijn de rechte wegen des Heeren, en die moet men niet verkeeren.

††. Daaronder behoort, dat gij toch niemand, die zoo wat ontwaking heeft, met den letter van het Evangelie voorthelpt, dit is een verkeeren. Ongelukkige zielen, die in zulke handen vallen! Loden-

stein zegt, dat dit zijne tienduizenden verslagen heeft. O, welk een naar einde! als een mensch niet anders heeft dan eenengeschilderden Christus in zijne hersenen, dien hij bekomen heeft door groote oefening in de letter. Laat de ziel den waren Christus zoeken en vinden, dan zal de geheiligde kennis in de letter wel volgen, dien het bescheiden is; en dan is elk verplicht in de letter zich te oefenen, want wie weet, waartoe Gods volk algeroepen mocht worden!

†††. Slaat toch natuurlijke menschen niet al te hard, valt niet hard op hun doen, op hun niet bidden, op hunne ongodsdienstigheid, op hunne schuld op den Heere te leggen en op hun zeer diep ongeluk; ziet toch met medelijden, dat zij natuurlijke menschen zijn, den Geest niet hebbende; mocht gij meer bij hen weenen dan hen hard aanspreken, en vergeet uw eigen aangeboren aangezicht toch niet. Ziet eens, hoe de Heere Jezus, Joh. 4, die vrouw, die overspelster behandelde: zijne hardste behandeling was: Vrouw, indien gij wist, wie Hij was, Die tot u zegt: geef Mij te drinken. Gij hebt wel gezegd, vrouw! gij hebt vijf mannen gehad, en dien gij nu hebt, is uw man niet; wel, laten wij toch leeren van den Heere Jezus! vleeschelijke wapenen kunnen het toch niet doen.

b. Leert ook iets uit dit verhandelde, hoe u te gedragen omtrent stoute en goddelooze afbrekers van het 'werk des Heeren.

†. De handelingen der apostelen in de ontmoetingen van onbekeerde menschen, in navolging van den Heere Jezus, gelijk wij zooeven zagen in de Samaritaansche vrouw, en van de heiligen, het geheele Oude Testament door, maren altijd zacht en met liefde en medelijden; maar als er vijanden opkwamen tegen de kerk Gods en tegen Christus' koninkrijk, dan veranderde hunne gestalte en taal, zoodat ze toornig werden zonder te zondigen; dan zegt David: O God! verdelf ze allen morgen, en Ps. 139:21, **Zou** ik niet haten, Heere! die U haten, en verdriet hebben in degenen, die tegen U opstaan? En gij ziet dat deze man Gods toegang behield tot den Heere; de reden is, omdat in dezulken iets doorstraalt van den antichrist, wiens ondergang geloovig te verwachten is, en dat henzelven niet raakt, maar de kerk Gods.

††. Ziet gij derhalve, dat de Heere God een groote der aarde, dat toch naar den Bijbel weinig gebeurt, aan het hart aanraakt!, het zijn toch niet veel rijken, machtigen, edelen, die God roept, en ziet gij daarbij, dat dan als het ware de hel op de been raakt, dat dwaalgeesten zulk eenen visch, even boven water, zoeken te vangen, ja, dat hier of daar een arglistige, vol van bedrog en geveïnsdheid, onder een schijn van medelijden zich opdoet, om zulk eenen van het geloof af te keeren, teekent zulk eenen. Ja, wordt toornig en zondigt niet, namelijk, valt niet aanstonds met scherpe woorden op dezen mensch aan, vleeschelijke wapenen kunnen zulk eenen niet wederhouden, maar staat toch eerst en vooral naar die betamelijke gestalte, dat gij met den hemel werkt, en zoekt zulk eenen vijand Gods en van zijn werk in de ziel, als Gods vijand aan zijne voeten neder te

werpen, Die alleen kan hem inbinden, Geeft dan met opzien naar boven als een middel, zulk eenen vijand zijnen rechten naam. Hier spraken zij Elymas aan met sterke o'ogen naar boven en met sterke oogen op den man, als een afbreker van de kerk en een werktuig des' duivels : O ! gij' kind des duivels, vijand van alle gerechtigheid. En het gevolg was, God sloeg hem met blindheid, en de stadhouder brak met veel licht en kracht door, en God kreeg de eer van zijn werk.

†††. Volk des Heeren! zalig is hij, die verwacht; haast zal de kerk Gods, ook die nu onder de goddeloozen en voor een gedeelte onder zware vervolgingen zucht, ja haast zult gij boven alle bereik van vijanden in het hooger huis geplaatst worden; op den berg. des Heeren zal u geen leed meer geschieden, maar daar zult gij zegevieren met allen, die hier door de kracht der verzoeking zijn doorgeraakt en gekomen zijn tot het bloed der verzoening. O! daar zullen alle tranen worden afgewischt, ja de hel en de dood, al datgene wat Gods kinderen hier als eene hel en een dood is, zal geworpen worden in den poel des vuurs. Amen.

DE BETAMELIJKE, GODVERHEERLIJKENDE EN ZIELZALIGENDE
PLICHTSVORDERING VAN **GODS** BONDSVOLK,

OF

Eene verhandeling over 1 Thessalonicensen 5 : 18.

Dankt God in alles, Want dit is de wil van God in Christus Jezus over u. **1 THESS.** 5 : 18.

BEHALVE het opschrift en slot van dezen brief, zoo is Paulus Boogmerk in den inhoud:

A. Om de gemeente, die hij daar geplant had, te versterken in het geloof en te bemoedigen tegen de verdrukkingen van ongehoovige Joden en Heidenen, door haar onder het oog te brengen de **vrije** genade **Gods**, wat God **aan** haar gedaan had boven andere volkeren en hoe ruchtbaar dit genadewerk naar buiten onder al de andere gemeenten was geworden; ten einde de geloovige **Thessalonicensen** hierdoor mochten worden opgewekt tot volständigkeit in den strijd, van hfdst. 1 : 2 tot hfdst. 3 ingesloten.

B. Om haar te besturen en te vermanen om toch heilig en teeder voor God te leven, als **zijnde** zulks zeer dienstbaar en kracht toebren- gend tot de volständigkeit in den strijd, van hfdst. 4: 1 tot hfdst. 5:22 ingesloten. Dit doet de apostel **alzo**:

a. Dat **hij** de geloovigen opwekt om te staan naar bevordering in de heiligmaking, van hfdst. 4 : 1 tot vs. 12 ingesloten.

b. Dat hij hen in het bijzonder bemoedigt tegen de onmatige droefheid over 'het verlies van hunne vrienden door den dood, met zeer kracht **tige** drangredenen, als **zijnde** zulks zeer schadelijk in hunnen 100 p. **Bij** welke gelegenheid hij hun onder het oog brengt, de heerlijkheid van Christus' tweede toekomst ten oordeel, en de orde van de opstanding der **dooden**, benevens de onzekerheid van dien tijd, van hfdst. 4 : 13 tot hfdst. 5 : 5 ingesloten.

c. Dat **hij** hun verscheidene zaken onder het oog brengt, die **bij**- zonder ter bewaring bij den Heere zouden kunnen dienen, van dit vijfde hfdst. vs. 6 tot vs. 22 ingesloten, als daar is:

1. Een staan in des **Heeren** kracht naar waakzaamheid tegen geestelijke slaapzucht, tegen zorgeloosheid, als wanneer men toch voor

alle gevaren open ligt, waaruit alle kwaad voortkomt, vs. 6-10 ingesloten, waartegen de apostel deze besturing en middelen aan de hand geeft, namelijk :

a. Te blijven aanhouden in het vermanen en stichten van elkander: gelijk men weet in het natuurlijke, dat men door het samenspreken met elkander wakker kan blijven, vs. 11.

b. Recht van hart gesteld te blijven omtrent de leeraars en voorstanders, hen veel te achten om huns werks wil, hen veel te hooren en te gehoorzamen, waaraan toch de Geest der waarheid gekend wordt, volgens 1 Joh. 4:6. Daar is een aanbiddelijke samenhang tusschen wakende, en dicht bij den Heere, en gevolgelijk ook dicht bij zijne knechten te zijn en te blijven; waarom dit laatste een bijzonder behoedmiddel is om wakende te blijven, vs. 12, 13.

c. Het waken over anderen, daardoor wordt men ook bewaard voor slaapzucht, vs. 14, 15.

2. Hierbij voegt de apostel voor de geloovigen eenige bijzondere betrachttingen, als zijnde voor hen zeer tot sterkte in den strijd; welke hij voorstelt:

a. Stellender wijze, in oefeningen tusschen hunne ziel en den Heere, vs. 16-18.

b. Ontkennender wijze, in te zorgen om den Geest niet uit te bluschen en te bedroeven, vs. 19, waartegen hij behoedmiddelen opgeeft, namelijk : de profetiën niet te verachten, maar Gods instellingen hoog te schatten, vs. 20. In de beproeving van alles het goede te behouden, dat een geestelijk hart is, vs. 21. En eindelijk een onthouden van zonden, ja zelfs van den schijn des kwaads, vs. 22, door welke allen anders bijzonder de Geest wordt uitgebluscht.

a. Nopens de oefeningen tusschen hunne zielen en den Heere, tot hunne versterking in den geestelijken strijd, vs. 16-18.

†. Daarin stelt Paulus het allervoornaamste voor, namelijk de geestelijke blijdschap, die blijdschap des Heeren, die tot sterkte is, bestaande in dat vermaak over het gevoel van liefde in Christus, waardoor zij wel tevreden zouden kunnen zijn in alle tegenheden, verdrukkingen en wat hun en de hunnen overkomt, vs. 16, Verblijdt u ten allen tijd.

††. Ontdekt de apostel den weg om tot die geestelijke blijdschap en sterkte te komen, en om dus bij genade meer genade te krijgen, namelijk:

§. Veel te bidden, ja zonder ophouden, zoodat men te allen tijd eene biddende gestalte zoekt te behouden, waardoor men steeds op de vleugelen der gebeden opvaart, en dus krachtig wordt in den Heers, vs. 17.

§§. Veel te danken, in alles en zonder ophouden, en te allen tijd eene dankende gestalte uit ootmoed te vinden in dit ons achttiende vers. Dit is een krachtig middel, (gelijk de apostel toont) waardoor eene geloovige ziel ontvangbaar zou worden voor meerder kracht van genade, en waardoor zij dus meer zou kunnen komen tot de geestelijke blijdschap in den Heere hare sterkte, om God in alle duistere wegen, ja zelfs in verdrukkingen en vervolgingen, gemoedigd te kunnen navolgen. In dit geloovig danken is de weg, langs welchen de sluizen

des hemels geopend kunnen worden en zulk eene ziel allerlei gepaste genadegaven, naar vereischte van alle nooden en wederwaardigheden, uit Jezus' volheid ontvangen kan.

Daarom zal het noodig zijn, dat wij deze woorden en bijzonder dit noodige en voordeelige stuk wat nader tot onze ontdekking, besturing en opwekking behandelen, of de Heere er eenen zegen onder geven mocht; derhalve merken wij in deze vermaning des apostels twee hoofdzaken aan :

A. De apostel vermaant op het nadrukkelijkst de geloovigen van Thessalonica tot dankbaarheid aan God, zeggende: Dankt *God* in alles.

B. De apostel dringt deze vermaning op het allerkrachtigst aan, tegelijk aanwijzende hoe dezen plicht *God*e behagelijk te verrichten, zeggende : Want dit is de wil *Gods* in Christus Jezus over u.

C. Belangende het eerste, daarin slaan wij gade:

A. De werkzaamheid, waarvan de apostel spreekt, omtrent den Heere, het is: dankt *God*.

B. De onbepaaldheid of wijduitgestrektheid van deze deugdsbe-
trachting, namelijk: in alles.

A. Betreffende de werkzaamheid, daarin beschouwen wij:

a. Het voorwerp van het danken, namelijk *God*.

1. Alhoewel dit woord in den tekst niet staat, zoo behoort het hier echter, vermits *God* alleen het voorwerp van de geestelijke blijdschap des geloofs, des gebeds, en dus ook der dankzegging is, en Hem alleen die eere, (omdat *Hij* *God* is) toekomt, als uit de twee vorige verzen blijkt; alsmede doordien dat allerheerlijkste en allervolmaakste *Wezen* de fontein en oorzaak van alles goeds buiten *Zich* is, de goedertierene *God*, de weldoener' naar ziel en lichaam, en de onafhankelijke soevereine *God*, in wien in de natuur en in de genade zijne schepselen leven, zich bewegen en zijn.

2. Dit tusscheningevoegde woord *God* leert ons ook, dat de apostel hier niet zoozeer onmiddellijk spreekt van die dankbaarheid, die de tweede tafel van de wet behelst, en die de eene mensch aan den andere verschuldigd is, maar van die dankbaarheid die de eerste tafel raakt, en die de mensch in het allereerste opzicht, en rechtstreeks aan *God*, den Heere aller menschen, verplicht is, als uit den samenhang klaar blijkt; derhalve, dien alles alleenwaardigen *God* komt alleen toe eer, heerlijkheid, kracht en dankzegging, Judas vs. 25. Hoe betamelijk is het gevolgelijk elkander op te wekken, als Ps. 95 : 6, Komt, laat ons aanbidden en nederbukken, laat ons knielen voor den Heere', Die ons gemaakt heeft.

b. Beschouwen wij het danken zelf; de apostel zegt, dankt *God*.
Daarin zien wij:

1. De natuur van het ware *God* danken, waarin wij wederom nagaan:

a. Wat dit *God* danken is.

†. Dit kan beschreven worden, eene opklimming of verheffing des gemoeds van eene geloovige ziel te zijn, waardoor zij ontvangen weldaden met zichzelfe (door liefde *Gods* ontstoken) wederbrengt tot

God, en zoo kan het aangemerkt worden eene vanzelfheid ten goede te zijn, of om God eere te geven, in voor Hem te willen leven, voortvloeiende uit genoten weldaden of verlossingen tegenover zijne zielen- en lichaamsellenden en gebreken; dit vinden wij bevestigd, Luk. 1: 74, 75, Opdat wij verlost zijnde uit de hand onzer vijanden, Hem dienen zouden zonder vrees; in heiligheid en gerechtigheid voor Hem, alle de dagen onzes levens.

††, Om dit iets nader te omschrijven, zoo ziet men hieruit:

§. Dat dit danken vooronderstelt verlossing uit gevoelig drukkende zielen- of lichaamsellenden, uitdrukkende of dreigende en over het hoofd hangende gevaren. 'Niemand toch zal ooit God recht danken, tenzij zijne ellende en nooden hem gedrukt hebben en hij daaruit verlost is; anders staat er, Jes. 57 : 10, **Gij** zijt wel vermoeid door uwe groote reis, maar gij zegt niet, het is buiten hoop; gij hebt het leven uwer hand gevonden, daarom wordt gij niet ziek; en dan is het gevolg, niet God danken, maar niet te schromen of te vreezen voor God; als Jes. 57 : 11, Maar voor wien hebt gij geschroomd of gevreesd?

§§. Ook ziet men hieruit dat dit danken groot is, naarmate de diepte van ellende, waaruit men verlost is, groot was, of naarmate de weldaden, tegenover behoeften geschonken, groot zijn; bijzonder wanneer de redding en verlossing onverdiend is, en geschied is uit enkel ongehoudene vrije genade. Nu is er **geene** grooter ellende en gevaar, dan vervreemd te zijn van God door de zonde en den afval van God; alsmede in dat, en in alles wat hem deswegens over het hoofd hangt, blind te zijn; en daar is gevolgelijk geen **groot**er weldaad, dan den weg van verzoening en van vrede met God, Christus te vinden, als die fontein geopend voor het huis Davids en voor de inwoners van Jeruzalem, tegen de zonde, **Zach. 13 : 1**, en als die rust voor vermoeide zielen, **Matth. 11 : 28**. D'erhalve is er **geene** grootere dankbaarheid dan in zulke verlostte harten: dit mag eerst in zijne kracht en in allen nadruk danken genoemd worden, 'vermits het gevoel van deze **verlossing**, de oorsprong en bron ook is van alle dankende gestalten, in al de wegen, die God met zijn volk houdt.

§§§. Ziet men hieruit, dat dit danken met opzicht op den stand van eenen Christen een allervoornaamst bewijs is van de oprechtheid van zijnen staat, en dat de Heere het **werk** van zijne vrije genade tot zijne volkomenheid in deelen in zijn hart gewerkt heeft, en alles aan hem heeft gedaan, wat Hij naar zijn Woord aan zijn volk doet, als Hij hen tot zijne gemeenschap overbrengt; want het sluit in het nieuwe leven, hetwelk niet verkregen kan worden dan in vereeniging met Christus; en niemand kan tot Christus komen, tenzij hij genoegzaam door Christus' Geest van zijne zonden en ellende ontdekt en overtuigd is; in welken weg het eene een bewijs is van de waarheid en oprechtheid van het andere, en **gevolgelijk** het God danken, die opwellingen van het nieuwe leven, om God te verhoogen, te prijzen en om voor Hem te leven in nederigheid, een **bewijs** is van de oprechtheid van zijnen ganschen staat; uit welk alle wij zien kunnen,

hoe onze Catechismus naar den weg, dien God met menschen houdt, om hen tot zijne gemeenschap over te brengen, en dus naar de bevinding van Gods volk, (op den Bijbel gegrond) opgesteld is.

b. Gaan wij nu eens na, waarin dit God danken bestaat, en welke gestalten er mede gepaard gaan.

†. Dit God danken bestaat:

§. In dat verhoogen, verheerlijken en prijzen van God in zijn hart, over al die hooge en diepe wegen, die de Heere met de ziel gehouden heeft. O! van achteren, nadat God zijn einde bekomen heeft, dan zingen die zielen van de wegen des Heeren, en wordt de heerlijkheid des Heeren in hun oog en hart groot, omdat God zoo hoog, echter hunne nederige ziel heeft aangezien, volgens Ps. 138 : 5, 6. Bijzonder in die verheffing Gods in zijn hart over de uitvinding van zulk eenen hoogen weg van verzoening; dat God de wereld alzo liefgehad heeft, dat Hij zijnen eeniggeboren Zoon niet gespaard heeft, maar Hem voor zondaren, voor zijne vijanden heeft overgegeven, Joh. 3: 16, waarin engelen begeerig zijn in te zien. O! als het schepsel in die dingen wordt ingeleid en in dat eeuwig verdrag tusschen den Vader en den Zoon, en dat met betrekking tot henzelfen, in die liefde van alle eeuwigheid over hen, in die gedachten des vredes, dat veroorzaakt die dankende gestalte en die hartelijke vreugde en blijdschap in God; dan is het Ps. 4 : 8, Gij hebt vreugde in mijn hart gegeven, meer dan ter tijd, wanneer der goddeloozen koren en most vermenigvuldigd is, en Ef. 1: 5, 6, Die ons te voren verordineerd heeft tot aanneming tot kinderen, door Jezus Christus in Zichzelve, 'naar het welbehagen van zijn wil, tot prijs der heerlijkheid zijner genade, door welke Hij ons begenadigd heeft in den Geliefde. Ja dit prijzen en grootmaken van God over dien uitgevonden weg is het aanvankelijke hemelwerk, dat elk dergenen, waarin God zijn werk tot zijne volkomenheid in deelen legt, in meerder of minder mate geschonken wordt; hetwelk echter door aangrijpingen van kracht van verdorvenheid of van duisterheid en bestrijding, wel kan worden te ondergehonden, zoodat het tot troost der ziel zoo niet uitspruit: dit neemt niet weg, dat het er evenwel is, en dat het zaad van blijdschap en vroolijkheid in het hart ligt, al gaat dat zoo spoedig niet op, Ps. 97 : 11, waarom de Catechismus, afdeeling 22, vr. 58, het een deel van het geheel noemt, zeggende: Nademaal ik het beginsel der eeuwige vreugde in mijn hart gevoel, ik na dit leven volkomene zaligheid bezitten zal, enz.

§§. In zichzelve aan den Heere weder te geven en op te offeren tot eene Gode welbehagelijke dankofferande, Rom. 12 : 1, Ik bid u dan, broeders, door de ontfermingen Gods, dat gij uwe lichamen stelt tot eene levende, heilige, [en] Gode welbehagelijke offerande, [welke is] uwe redelijke godsdienst. Dus bestaat het in dat overgeven van zijne ziel en lichaam, van al de bewegingen van liefde en van al zijne krachten, ja ook van al het zijne, uit wederliefde ten dienste van den Heere, Ps. 50 : 23, Wie dankoffert, die zal Mij eeren, en Ps. 116 : 12,

13, 14, 16, Wat zal ik den Heere vergelden, [voor] alle zijne weldaden aan mij [bewezen] ? Ik zal den beker der verlossing opnemen, en den naam des Heeren aanroepen. Mijne geloften zal ik den Heere betalen, nu, in de tegenwoordigheid van al zijn volk. Och Heere! zekerlijk ik ben uw knecht, ik ben uw knecht, een zoon uwer dienstmaagd. Gij hebt mijne banden losgemaakt.

§§§. In de volmaaktheden en deugden Gods, (in dat zalige verlossingswerk geopenbaard) met vroolijk zingende lippen te roemen en naar buiten uit te drukken; daarom staat er, dat de geloovigen geroepen zijn, om te verkondigen de deugden Desgenen, Die hen geroepen heeft uit de duisternis tot zijn wonderbaar licht, 1 Petr. 2: 9. Derhalve in dat uitroepen over die souvereinheid, onafhankelijke vrijheid en vrije liefde Gods, in dien uitroep, dat God zoo heilig en rechtvaardig is, en echter dat Hij zoo oneindig genadig en lankmoedig is geweest, en dat God zoo getrouw en algenoegzaam is, en zoo onveranderlijk in zijn verbond is en blijven zal, Jes. 12 : 4-6, Dankt den Heere, (en waar bestaat dat in?) roept zijnen naam aan, maakt zijne daden bekend onder de volkeren, vermeldt dat zijn naam verhoogd is. Psalmzingt den Heere, want Hij heeft heerlijke dingen gedaan, zulks zij bekend op den ganschen aardbodem. Juicht en zingt vroolijk, gij inwoners van Zion, want de Heilige Israëls is groot in het midden van u. Zoodat het blinde menschen zijn, die het werk Gods naar buiten te verkondigen tegenspreken, zij lasteren dat zij niet kennen; zulk eene ziel kan dat niet verbergen noch inhouden, als deze zwegen, zouden de steenen haast roepen, zegt Jezus, Luk. 19: 40. Als de Heere Jezus groote dingen aan die Samaritaansche vrouw gedaan had, Joh. 4, ging zij in de stad, en maakte het alom bekend ; en als Jezus dien blinde, Job 9, zijne oogen geopend had, riep hij het uit voor de synagoge, de vergadering van leeraars van dien tijd, en zij wierpen Hem uit, uit vijandschap tegen Jezus. Nadrukkelijk is Jes. 43 : 21, Dit volk heb Ik Mij geformeerd, zij zullen mijnen lof vertellen, hoe ook de duivel en zijn zaad daartegen woelt en werkt.

§§§§. Eindelijk, in den Heere vruchten te dragen, Luk. 3 : 8, vruchten der bekeering waardig, (dat is den waren bekeerden betamende, en met hun staat overeenkomende) dit wordt genoemd een Gode vruchten dragen, Rom. 7:4, in tegenstelling van zichzelf vruchten te dragen, Hos. 10 : 1, 2. Israël is een uitgeledigde wijnstok, hij brengt [weder] vrucht voor zich, [maar] naar de veelheid zijner vrucht heeft hij de altaren vermenigvuldigd, naar de goedheid zijns lands hebben zij de opgerichte beelden goed gemaakt. Daarom zegt de profeet: Hij heeft hun hart verdeeld, nu zullen zij verwoest worden; Hij zal hunne altaren doorhouthen, Hij zal hunne' opgerichte beelden verstoren. O ! het Godevruchten dragen is den Heere zoo aangenaam, daartoe heeft God hen vernieuwd en herschapen. Ef. 2 : 10, Wij zijn zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, opdat wij in dezelve zouden wandelen. En Jezus zegt, Joh. 15 : 8, Hierin is mijn Vader ver-

heerlijkt, dat gij veel vruchten draagt, en gij zult mijne discipelen zijn.

††. De waarheid en oprechtheid van deze waarachtige dankbaarheid aan God, wordt gekend uit de gestalten, die er mede gepaard gaan.

§. Het gaat gepaard met zijne onwaardigheid in zijne kracht te zien, weg te zinken in zijn eigen niet. O! dat vergroot de weldaden zeer, als de ziel ziet, wie God is, en wie zij is, **gelijk blijkt** in Jakob, Gen. 32 : 10, Ik ben geringer dan al deze trouw en weldadigheden, die Gij aan uwen knecht gedaan hebt, want ik ben met mijnen staf over deze Jordaan gegaan, en nu ben ik tot twee heiren geworden. En in Mefiboseth, 2 Sam. 9: 8, Wat is uw knecht, dat gij omgezien hebt naar een dooden hond, als ik ben? En in David, 2 Sam. 7 : 18—22, Wie ben ik, Heere, Heere! en wat is mijn huis, dat Gij mij tot hiertoe gebracht hebt? En wat zal David nog meer tot U *spreken? want Gij kent uwen knecht. Daarom zijt Gij groot, Heere, God! want daar is niemand gelijk Gij. Ja ook in de bruid, als zij opkwam uit hare ongestalte, Hoogl. 3: 6 en hfdst. 8 : 5, Wie is zij, die daar opklimt uit de woestijn, en lieflijk leunt op haren Liefste? (Wat is zij toch, zulk een onwaardige zwarte bruid, dat aan zulk eene dat gedaan is?) Ziet vrienden, hoe ver het er af is, van te offeren aan zijne eigene netten, of aan zijn garen te rooken, Hab. 1: 16.

§§. Het gaat gepaard met liefde tot God en Christus, zulk een loopt met de weldaden zoo niet van den Heere weg, maar die goede wegen Gods over hem vermeerderen zijne liefde tot God en Christus; ziet dat in David, Ps. 116 : 1, 3, 4. Hij zegt: Ik heb lief, want de Heere hoort mijne stem. (En dat werd te sterker door hetgeen God aan hem gedaan had.) De banden des doods hadden mij omvangen, en de angsten der hel hadden mij getroffen, ik vond benauwdheid en droefenis. Maar ik riep den naam des Heeren aan, [zeggende :] Och, Heere! bevrijd mijne ziel. En Ps. 18 : 1, 2 zegt David, nadat de Heere hem gered had uit de hand van al zijne vijanden en uit de hand van Saul: Ik zal U hartelijk liefhebben, Heere, mijne sterkte. O ! het hart van dien man spatte niet uit in zondige vreugde en blijdschap, om dus God met zijne eigene weldaden te tergen.

§§§. Het gaat gepaard met overgave des harten, om den Heere te dienen, daarin is de blijdschap van zulk eene ziel, daartoe maakt zij wel eens een verbond met den Heere tegen hare inwonende zonden en tegen de verleidingen en aftrekkingen van buiten, tegen hare ontrouw en ondankbaarheden. Daar staat Luk. 1: 67-75, dat Zacharias den Heere loofde, zeggende: Geloofd [zij] de Heere, de God Israëls, want Hij heeft bezocht en verlossing teweeggebracht zijnen volke. En heeft eenen hoorn der zaligheid ons opgericht in het huis Davids zijns knechts. Eene verlossing van onze vijanden en van de hand van al degenen, die ons haten. Opdat wij, verlost zijnde uit de hand onzer vijanden, Hem dienen zouden zonder vreeze, in heiligheid en gerechtigheid voor Hem, al de dagen onzes levens.

§§§§. Het gaat gepaard met teederheid des harten om voor God te leven. Sommige godzalige koningen in Israël, als God hen bewelda-

digd had, beantwoordden het met het wegdoen van de hoogten Baäls; dus drukt men de ware dankbaarheid uit in die omzichtigheid, om niet aan de hand te houden hetgeen den Heere mishaaft, maar dat weg te doen; in dat waken over zijn zondig en verleidend hart; in dien kommer, om door zijne ontrouw aan zijn licht weder in dien stand te geraken, waaruit men verlost is; ja in die bevreesdheid, om door zondige vreugde het weder te verderven, en om dus God tot toorn te verwekken. Hos. 9 : 1 zegt de profeet tot Israëel: **Verblijd** u niet, o **Israel**, tot opspringens toe, **gelijk** de volken, want gij hoereert van uwen God af, **gij** hebt hoerenloon lief, op alle dorschvloeren des korns.

§§§§§. Het gaat gepaard met liefde en ontfermend medelijden omtrent anderen, die in dienzelfden stand nog zijn. O! dat is geen vrucht des Geestes, uit die groote verlossing spruitende, dat men **zoo** hard van hart gesteld is over andere ongelukkige mensen, en **zoo** wreed wordt tegen de vijandschap, die in hun hart en in hunne daden is tegen het werk Gods. O! zij kunnen niet anders, daarom is dat beter teeken, **zoo** vervuld te worden met ontfermend medelijden, en hoe erger zij het maken, als dan te meer het hart wegsmelt in tranen van verwondering over de onderscheidende vrije genade. O! dezulken trekken zich ook aan de verbreking Jozefs, Amos 6: 6, Die gedenken gevangenen, alsof zij zelfs nog gevangen waren, Hebr. 13: 9, in voor hen te bidden, in hen te besturen, hun de behulpzame hand aan te bieden en in hen te vertroosten met die vertroosting, met welke de Heere hen vertroost heeft, 2 Cor. 1: 4.

2. Bezien wij nog **kortelijk** de wijze van voorstel des Apostels in een gebiedenden zin, zeggende: Dankt [God.] Dit sluit in :

a. Die eeuwige waarheid, dat de mensch geen stok noch blok is, maar eene tweede oorzaak, eene oorzaak van zijne daden, tegen **Hattemisten**, **Deurhovisten**, **Spinozisten**, enz.

b. Sluit deze wijze van voorstel in de afkeerigheid van 's menschen hart van dien plicht, en hoe ver hij van nature daarvan af is, bij toeval van zijne hooge trotsche natuur, die hij in den val gekregen heeft; hierin kan men ook bijzonder de doodelijke blindheid van die bovengenoemde dwaalgeesten 'zien, en hoe zij zichzelf niet kennen, wanneer zij zooveel van danken spreken, aangezien zij **zoo** min gewillig en bekwaam tot danken als tot bidden zijn, namelijk, als het in Geest en waarheid geschieden zal, en **zoo** **Gode** behagelijk zal zijn.

c. Sluit deze gebiedende vermaning in, de noodzakelijkheid van dezen plicht, hoe hij echter van den onmachtigen mensch gevorderd en geëischt wordt, al is hij er onmachtig en onwillig toe. O! **zoo-**lang God God en het schepsel schepsel is, **zoo** is het schepsel alle volmaakte gehoorzaamheid en gelijkvormigheid aan dat heilig beeld van God, uit kracht van **Gods** soevereine eerstheid en **opperheerschappij**, aan God verschuldigd, en dat is nu en eeuwig, ja noodzakelijk, dewijl het een allervoordeeligste plicht voor het schepsel is, **aan** welke, .in Geest en waarheid verricht, alle andere weldaden en vermeerdering van genade vastgemaakt zijn; want die den Heere in

waarheid zal danken, moet een nederig mensch zijn, anders is hij nooit voldaan en tevreden, en den nederigen geeft Hij zijne genade, 1 Petr. 5 : 5. En waarlijk, zulke zielen hebben een gemakkelijk leven hier in den tijd, en gaan ook gemakkelijk uit den tijd; mochten wij er te zamen op worden verliefd!

B. Betreffende de onbepaaldheid of wijduitgestrektheid van deze deugdsbetrachting, namelijk, dankt [God] in alles, daarin beschouwen wij :

a. De verscheidene wegen, die God met menschen houdt, van geestelijke en lichamelijke voor- en tegenspoeden, en hoe in alles het danken en Godverheerlijken het schepsel betaamt; dit vers wordt samengevoegd met het vorige zestiende en zeventiende vers, verblijdt u te allen tijd, bidt zonder ophouden, en sluit dus in het danken te allen tijd, en zonder ophouden, en in alles, en komt dus overeen met hetgeen wij lezen, Ef. 5 : 20, Dankende God ten allen tijd en over alle dingen.

1. Neemt het in het stuk van de voorspoeden, daaronder behooren,

a. Die goedertierene wegen Gods met menschen in het tijdelijke, als daar zijn :

†. Dat God een doemwaardig schepsel zoo zichtbaar verzorgt van al het noodige van zijne jeugd af; dat een mensch die gezondheid en krachten naar het lichaam heeft, dat hij, hetzij rijkelijker, hetzij soberder, brood heeft om te eten en kleederen om aan te trekken, dat God in dat alles een staf legt, voeding in zijn brood en warmte in zijn deksel. Het is toch des Heeren wol en zijn vlas, dat Hij geeft, Hos. 2 : 8. Dat God zoo merkelyk huisgezinnen staande houdt, familiën en kinderen zegent, en dat zonder merkelyke smarten toe te voegen; dat God iemand rijkdom, staat, eer, aanzien, naam en achtting onder het volk geeft, dat alles zijn weldaden Gods en wegen naar den geopenbaarden wil van God, om het hart des menschen uit wederliefde achter den Heere te trekken; maar bij toeval van den zondeval en verdorvene verkeerdheid des menschen, zijn dit de gewone wegen niet om tot de gemeenschap Gods gebracht te worden, want hij hoereert met dit alles van zijnen God af, Hos. 9 : 1. Daarbij, dat God een land, waarin men woont, bij zijne vrijheid bevaart, zoodat men met rust daarin woont en daarin zijne bescheiden woonplaats en bezitting heeft. O! hierin ligt de grond van alle andere en geestelijke zegeningen, en hierdoor wordt een mensch geroepen om God waarachtig te danken, met alles weg te doen wat den Heere mishaaft; ziet dit nadrukkelijk Deut. 25 : 19, Het zal dan geschieden, als de Heere, uw God, u rust zal gegeven hebben, van al uwe vijanden rondom, dat gij de gedachtenis van Amalek van onder den hemel zult uitdelgen; vergeet het niet!

††. Voegt daarbij die wonderbare uitreddingen van een land of volk, en verlossing uit de hand dergenen, die sterker waren dan zij. O! vrienden, als God benauwde tijden over een volk brengt, dat wij niet weten wat zulke benauwende oordeelen Gods zijn, als er een

enge band om de lendenen ligt, en als God in zijne goedheid de gevangenis wendt als waterstroomen uit het zuiden, Ps. 126:4, zichtbare wegen en middelen tot verlossing roept, en een volk G'od dan niet leert danken, leert, 't het nooit. Ys. 126:1-3, Als de Heere de gevangenen Zions wederbracht, waren wij gelijk degenen, die droomen. Toen werd onze mond vervuld met lachen, en onze tong met gejuich. Toen zeide men onder de Heidenen: de Heere heeft groote dingen aan deze gedaan; de Heere heeft groote dingen bij ons gedaan, dies zijn wij verblijd.

†††. Ja met opzicht op elk in het bijzonder, wat zijn de wegen van verlossing en uitredding over elk niet vele! Hoe stelde God Jozef, na hem in banden en gevangenis gevoerd te hebben, Gen. 39:20, weder in eene gewenschte vrijheid, Gen. 41. Hoe beschikte God den profeet Elia, na hem bezocht te hebben met honger en dorst, op eene wonderlijke wijze spijs en drank door den engel des Heeren, 1 Kon. 19:4, 6, 7 en 8. Hoe gaf God Hiskia, nadat Hij hem bezocht had met zware krankheid tot stervens toe, weder gezondheid, Jes. 38:1, 5. Hoe deed de Heere Paulus, nadat Hij hem bezocht had met vuistslagen des satans, weder triomfeeren, 2 Cor. 12:7-9. Vrienden, zijn deze dingen u nooit gebeurd? O! ik zeg, leert zulk een mensch in zulke wegen God niet danken, hij leert het nooit; al zijn de uitreddingen niet als met, een Elia, door een zichtbaren engel uit den hemel, wat zijn Gods voorzienigheden dikwijls niet blijkbaar! Ja, dat blijft eene eeuwige waarheid, dat de dienst der engelen nog is ten goede van de geloovigen; waren er maar oogen om te zien, er zou God meer eer, kracht en dankzegging voor worden toegebracht; ja wat betamen dankzeggingen aan God, in zijn waken en slapen, in zijn doen en laten, in zijn zwijgen en spreken, in zijn eten en drinken, en wat dies meer zij; 1 Cor. 10:31, Hetzij dan dat gijlieden eet, hetzij dat gij drinkt, hetzij dat gij iets [anders] doet, doet het al ter eere Gods; dit leert geen weldaden, noch den dag der kleine dingen te verachte?, Zach. 4:10. Alsmede dat men met al het goede, dat men geniet, niet eindigt in de tweede of middeloorzaken, maar daardoor in den Heere, Rom. 11:36, Want uit Hem, en door Hem, en tot Hem zijn alle dingen, Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid, Amen.

b. Onder de voorspoeden behooren ook de goedertierene wegen Gods, met menschen in het geestelijke, als daar zijn:

†. Dat God aan den doemschuldigen mensch den genadetijd verlengt en hem een rijkdom van genademiddelen geeft; Zijn Woord zoo nabij geeft, en de verkondiging van hetzelfde, door het zenden van zijne knechten vroeg op zijnde en zendende, Jer. 44:4. En 1 Cor. 12:28, God heeft er sommigen gesteld in de gemeente, ten eerste apostelen, ten tweede profeten, ten derde leeraars, daarna krachten, daarna gaven der gezondmakingen, behulpzels, regeeringen, menigerlei talen. Wordt dat niet erkend, dan is het men zulk een mensch of volk ver gekomen, dan zegt God, als Openb. 2:21, Ik heb haar

tijd gegeven, opdat zij zich zoude bekeeren van hare hoererijen, en zij heeft zich niet bekeerd.

††. Dat God, tegen alle booze wegen des menschen aan, zijne lankmoedigheid zoo zichtbaar uitstrekt over een volk of mensch, als een mensch, tegen al die weldaden Gods aan, van God afloopt en niet wil bekeerd zijn; zou men niet zeggen, daar zal eene afgesnedene zaak op volgen? Maar daar staat Neh. 9 : 30, Dat de Heere het vele jaren vertoogde, in hun te betuigen door zijnen Geest, door den dienst zijner profeten. O! zoo lankmoedig is God; en komt een mensch daardoor niet tot erkentenis, veracht hij, dat, hij vergadert zich toorn als een schat, in den dag des toorns, Rom. 2 : 4, 5.

†††. Eindelijk zijn allerbijzonderst voorspoeden in het geestelijke, dat God de verlenging van tijd, genademiddelen, zijne goede wegen en lankmoedigheden, door de bijzondere werking van Christus' verdienden Geest daaronder, den een of ander (dien het van eeuwigheid bescheiden is) tot zaligheid doet gedijen. O! dat iemand dat groot en heerlijk geluk heeft, dat dit alles hem dienende is tot eene reuk des levens, en dat in voorbijgaan van anderen, die naast hunne zijde verhard, ongevoelig en onbekeerd blijven, zoo blind, dat zij zichzelf niet zien, noch het gevaar, dat boven hun hoofd hangt, die zoo zorgeloos en gerust ter helle dalen. O! dat die eeuwige, vrije en onderscheidene genade op zulk een nedervalt, en dat Jezus eene ziel aanziet, en zooals zij maar is, door zijnen Geest tot Hem brengt; ja, dat de Vader zijnen Zoon aan en in de ziel openbaart, Gal. 1: 16, en dat God den stempel zijns Geestes, zijne goedkeuring en zijn welgevallen op hun werk wel eens zet en betoont. O, vrienden! kan het anders zijn, als eene ziel iets van het werk Gods aan zich geschonken ziet, of prijzen en verwonderen en God verhoogen welt uit haar nieuw hart op? En God te danken wordt zulk een zijn hemel.

2. Maar neemt het eindelijk nog in het stuk van de tegenspoeden, van roeden, kastijdingen en verdrukkingen in het gemeen en in het bijzonder; als daar zijn:

a. Zware en donkere tijden, die God over een land of volk in het gemeen brengt, door oorlogen, overstromingen 'van vijanden, zoodat men vreemde heeren moet dienen; pestilentiën, zoodat er duizenden schielijk worden afgesneden; of zulke uitteerende en uitmergelende oordeelen, gelijk dat zeegewormte, waardoor een land als wordt uitgeput; deze zaken worden gansch niet uitgesloten, maar behooren wel degelijk onder die, waarin God te danken is. Daarom plachten de godzalige leeraars in zulke tijden te zeggen, gelijk van Van Lodensteyn nog is aangeteekend in zijne predikatiën, in het jaar 1672 en 1673 hier in Utrecht gedaan, dat het een bewijs was dat God dit volk nog liefhad en gadesloeg, en wat goeds met hen voorhad; en zeide ook, dat zij als medearbeiders, nu God het volk in den smeltkroes had, zich ook gedragen moesten om hen van hun schuim te reinigen; en daarom was het eenig werk van die lieden in dien tijd, het volk tot de oorzaken te brengen, of zij tot vernedering mochten ko-

men; daar zij het integendeel als eene allerdonkerste zaak aanmerkten, wanneer God een strafbaar volk ongestraft liet heengaan, zij schrikten als zij daaraan dachten, welk toorn vergaderen dat was.

b. Maar ook over een mensch in het bijzonder; die zware wegen en donkere leidingen Gods, in iemands persoon, huis, familie, in zijn naam, goederen, of iets anders. Paulus zegt., Hebr. 12 : 11, dat al die dingen op zichzelf en nog tegenwoordig zijnde, **geene** oorzaak schijnen van vreugde, maar van droefheid, omdat niemand ooit zijn eigen vleesch heeft gehaat, volgens Ef. 5 : 29. Maar een welgesteld Christen echter, heeft wel eens tijden, dat hij in die wegen Gods een ander oog heeft, dat hij meer op het nut van de roede en op de uitwerking ziet, hoe die wegen van achteren weleens geven eene vreedzame vrucht der gerechtigheid aan die er door geoeffend of welgesteld onder is; en dan zeggen zij wel eens: Hij kastijdt ons te onzen nutte, opdat wij zijner heiligheid zouden deelachtig worden! Hebr. 12 : 10, en kunnen in die wegen God danken en prijzen. Ziet dit in deze weinige voorbeelden: in Job, Job 1 : 21, als hij van goed en bloed op éénen dag beroofd was, was dat des mans taal: Naakt ben ik uit mijner moeders buik gekomen, en naakt zal ik daarhenen wederkeeren. De Heere heeft gegeven en de Heere heeft genomen; de naam des Heeren zij geloofd! En als zijne vrouw hem aansprak, of hij nog vasthield aan zijne oprechtheid, zeggende dat hij God vloeken en sterven zou, antwoordde hij, hfdst. 2 : 9, 10, Gij spreekt als eene der zottinnen spreekt; ja zouden wij het goede van God ontvangen, en niet het kwade? In David: of de dag met voorspoed of met tegenspoed aanbrak, hij riep maar uit: Ps. 68 : 20, 21, Geloofd zij de Heere; dag bij dag overlaadt Hij, ons., die God is onze zaligheid, Sela! Die God is ons een God van volkomene zaligheid. Ja vs. 36 zegt hij : O God ! Gij zijt vreeselijk in uwe heiligdommen; doch al wederom: Geloofd zij God! En Ps. 34 : 1-4, als hij zijn gelaat veranderd had voor Abimelech, die hem wegjoeg, dat hij doorging, zoo riep hij uit: Ik zal den Heere loven te aller tijd; zijn lof zal geduriglijk in mijnen mond zijn. Mijne ziel zal zich beroemen in den Heere ; de zachtmoedigen zullen het hooren en verblijd zijn. Ja hij roept er nog meer te hulp: maakt den Heere met mij groot, en laat ons te zamen zijnen naam verhoogen. In de kerk, Jes. 12 : 1, Ik dank U, Heere, dat Gij toornig op mij geweest zijt, [maar] uw toorn is afgekeerd, en Gij troost mij. En eindelijk in Paulus, 2 Cor. 12 : 9, 10, die had een welbehagen in zwakheden, opdat de kracht van Christus in hem woonde. Daarom zegt hij ook, Rom, 5 : 3, En niet alleenlijk dit, [maar] wij roemen ook in de verdrukkingen, wetende dat de verdrukking lijdzaamheid werkt. Uit alle welke wij zien kunnen, dat in alle wegen Gods, en te allen tijd en zonder ophouden, het schepsel danken betaamt: daarom vermaant hij ook, Fil. 4 : 6, Weest in geen ding bezorgd ; maar laat uwe begeerten in alles door bidden en smeeken, met dankzegging bekend worden bij God.

b. Beschouwen wij nog welke algemeene gronden er zijn, om God in alles te danken, zoowel in tegenspoed als in voorspoed.

1. De Heere God is en blijft de onafhankelijke, soevereine, allerheerlijkste en altijd dankenswaardige God; welke wegen zijne Majesteit ook met het maaksel zijner handen houdt, het zijn alle toch zijne wegen. Hij is de onveranderlijke God, bij wien geene schaduw is van omkeering, Jak. 1: 17. Ja de Heere ontdekt, (naar de soevereine vrijheid van zijnen weg) in wegen van tegenspoed immers zoo veel van zijne heerlijke en soevereine deugden aan het schepsel, waarin Hij te prijzen is tot in alle eeuwigheid. Ook omdat God alles werkt naar zijnen verborgen goeden raad, hetwelk zaligheid voor het schepsel is, dat te aanbidden. O vrienden! mocht beschaamdheid des aangezichts ons bedekken, dat wij zoo vervuld zijn met zaligheid en eigenliefde; wat is er toch aan eene made, aan een worm gelegen, die minder is dan niet? De zalige Van Lodensteyn zingt daarop:

Gij alleen zijt alles waardig,
 Wij, die stof zijn, niet met al.
 Zoo uw luister maar mag blinken,
 Doe dan vrij al wat Gij doet;
 Of wij drijven, of wij zinken,
 Wat Gij doet is even goed.
 Ja, wij bukken voor dien wijzen,
 Dien bepaalden raad, die wis
 Al ons lieven, al ons prijzen,
 Meer dan alles waardig is;
 Wie zou ooit, om eigen voordeel,
 Wenschen, dat die keten brak?
 Of dat schatten in zijn oordeel
 Lichter, dan zijn ongemak?

0, daar is en blijft ook altijd dankensstof, welke wegen God ook met ons houdt, ja zelfs in de allerduisterste proefwegen; onze benauwdheden daaronder komen meest van ons hoog, trotsch en onbuigzaam hart voort: waarlijk vrienden, niemand (die iets van zichzelf ziet) zal zeggen; dat God naar zijne zonden 'met hem handelt; elk heeft hel en verdoemenis verdiend zoodra hij op de wereld komt, en al wat hij bovendien heeft, is vrije en ongehoudene goedheid. Ais God de fiolen zijner gramschap uitgoot, o! wie zou bestaan van den tijd zijns toorns af? Ps. 76: 8. Behalve dat doorgaans duistere wegen, roeden en kastjdingen voor Gods volk, wegen Gods in gunst zijn, om hen beter en voor den hemel bekwaam te maken, en zij doorgaans van achteren zien, (tot zichzelf komende) dat er heerlijke einden Gods onder waren. Mal. 3 : 3 staat, dat de Heere zit de kinderen van Levi te reinigen en te louteren; daarna brengen zij den Heere een rein spijsoffer toe in gerechtigheid.

3. Ja de beoefening der heiligen in het Woord bevestigt ons in dien weg; welke wegen God met hen hield, zij prezen en loofden God. David zegt, Ps. 55 : 18, des avonds, des morgens en des middags zult Gij mijne stem hooren. En Ps. 71: 17, 18, O God! Gij hebt mij geleerd van mijne jeugd aan, en totnogtoe verkondig ik uwe won-

deren; daarom ook, **terwijl** de ouderdom en de grijsheid daar is, verlaat mij niet, o God! totdat ik [dezen] geslachte verkondige uwen arm, allen nakomelingen uwe macht. En Ps, 119 :62, Te middernacht sta ik op om U te loven over de rechten uwer gerechtigheid. Dus hebben de gemeene en ingestelde dagen en tijden, tot gedachtenis van groote verlossing en om God te danken en de eer daarvan te geven en om de daden des Heeren niet te vergeten, ook hunnen grond in Gods Woord; Ps. 111 :4, Hij heeft zijne wonderen eene gedachtenis gemaakt; waarvan het feest van Purim, na de groote verlossing der Joden, Esther 9 : 31, een bewijs was; daar staat, dat **zij** de dagen van Purim bevestigen zouden op hunne bestemde **tijden**; doch dat, wat een natuurlijk **mensch** vleeschelijk doet, een Christen geestelijk moet zoeken te doen.

4. Zoo is dit geestelijk danken afgeschaduwd oudtijds onder den schaduwdienst, daar men niet alleen offeranden en reukwerk bij dag zag, maar ook zag men bij nacht, dat door de Levieten de wacht gehouden werd en waar de kandelaar ontstoken werd om in het Heiligdom te lichten.

En omdat het geestelijk danken in alles, ten allen tijde het **aanvankelijke** hemelwerk is; waarmede groote blijdschap gepaard gaat, zoo is dit ook afgeschaduwd door het feest der Loofhutten, en **voorzegd**, Zach. 14: 16—18, Het zal geschieden, dat al de overgeblevenen van al de Heidenen, van jaar tot **jaar** optrekken zullen, om te aanbidden den Koning, **den Heere der heirscharen**, en om te vieren het feest der Loofhutten. En **zoo** wie van alle **geslachten** der aarde niet zal optrekken, **zoo** zal er over hen geen **regen** wezen. Ziet, vrienden! **zoo** nauw luistert het danken van God in alles, hetwelk alles volmaakt eindigen zal in de heerlijkheid.

B. Belangende nu des apostels aandrang, tegelijk gepaard met besturing! hoe dezen plicht **Gode** behagelijk te verrichten, dezelve is, want **dit** is de wil Gods in Christus Jezus over u, daarin slaan wij gade:

A. De besturing des apostels, hoe dezen plicht **Gode behagelijk** te verrichten, **namelijk**, in Christus Jezus.

B. De opwekkende aandrang des apostels: want dit is de wil van **God** over u.

A. Betreffende het eerste, daarin beschouwen **wij**:

a. Wat dit vooronderstelt, zal iemand in **Christus** vruchten dragen en **zoo** God danken in alles' en ten allen tijde, **namelijk**, dat zijn persoon in Christus is, 2 Cor. 5 : 17, Die in Christus is, die is een nieuw schepsel; anders mag **zijn** werk, hoe ver het ook bij natuur en gemeen licht gebracht worde. geen naam dragen van danken en van vruchten; **daar zijn** toch ge& vruchten dan "uit het vereenigd geloof met Christus voortvloeiende: derhalve, een mensch moet in Christus **zijn** overgezet, met Hem vereenigd door het geloof en één geest met Hem **geworden** zijn.

b. **Wat** het dan te kennen geeft zijne plichten in Christus Jezus te verrichten, God te danken in alles, in Christus Jezus, **namelijk**: zulks te doen.

1. In gestaltelijke vereeniging **met** Christus, Joh. 15 : 5, Die in Mij blijft, die draagt veel vrucht, schuilende met **zijne** ondankbaarheid in zijne eeuwige gerechtigheid, en geloovig afhangende van Hem door **zijn** Geest; ziet Dinant over **Êf.** p. 727 en Goodwijn p. 239.

2. In Christus. sterkte, afgedreven van zijne eigene kracht en gerechtigheid en gevoel hebbende van zijne onmacht en van die waarheid, Joh. 15 : 5, Zonder Mij kunt gij niets doen.

3. Met zijn onvolmaakt 'danken in Jezus' volmaakte gehoorzaamheid, en in zijn volmaakt danken door geloof te schuilen, om zich dus met dat kleet te bedekken en daarin in zijn werk te staan; dit alleen is **Gode** behagelijk en voor eene geloovige ziel, hoe onwaardig ook in zichzelf, mogelijk te bekomen, dat blijkt: .

B. Uit den opwekkenden aandrang des Apostels: want dit is de wil Gods over u. Daarin beschouwen **wij**, om maar kort te **zijn** en met een woord, het is te zeggen:

a. Het is die eeuwige, vrije liefdedwil over hen, **zij** zijn er toe verkorren in Christus vóór de grondlegging der wereld, **Êf.** 1: 4.

b. Het is die krachtdadige wil van God over hen, gebleken in hunne roeping en wedergeboorte, Jak. 1 : 18, Naar zijnen wil heeft Hij ons gebaard door het Woord der waarheid, opdat **wij** zouden zijn [als] eerstelingen zijner schepselen, en dus zijn **zij** geroepen, opdat zij zouden verkondigen de deugden Desgenen, die hen uit de duisternis geroepen heeft tot zijn wonderbaar licht, 1 Petr. 2 : 9.

c. Eindelijk, het is de **welbehagelijke** wil Gods over hen, Rom. 12 : 1, Ik bid u dan, broeders! door de ontfermingen Gods, dat **gij** uwe lichamen stelt tot eene levende, heilige [en] **Gode** welbehagelijke offerande, [welke is] uwe redelijke godsdienst; en 1 Thess. 4 : 3, Want dit is de wil Gods, uwe heiligmaking: dat **gij** u onthoudt van de hoerij; en Hebr. 13 : 20, 21, De God nu des vredes, die den grooten Herder der schapen, door het bloed des eeuwigen testaments, uit de dooden heeft wedergebracht, [namelijk] onzen Heere Jezus Christus; die volmake u in alle goede werk, opdat gij zijnen wil moogt doen; werkende in u hetgeen voor Hem welbehagelijk is, door Jezus Christus, Denwelken zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid., Amen.

Ziet de kracht van de verplichting op de geloovigen uit dit alles en hoe hunne liefde moest ontstoken worden uit wederliefde, om dien goeden en **welbehagelijken** wil van God over hen, met teederheid en wederliefde te beantwoorden.

TOEPASSING.

A. Ziet gij nu wel vrienden, dat het de wil en het welbehagen van den goeden God is, dat **Hij** in alles gedankt worde?

a. En hebben **wij** er **geene** bijzondere redenen toe, met opzicht tot het algemeen ?

1. **Als wij** eens nagaan de groote dingen, die God aan ons land

gedaan heeft, niet alleen in de oprichting en **vrijmaking**, maar **zoo** **blijkbaar** als **wij** **zoo** overstromd waren door het antichristendom, hoe de Heere ons land **zoo** onverdiend en onverwacht, en **zoo** goedertieren gered en verlost heeft; voornamelijk als wij eens vooronderstellen, dat (hadden wij er onder gebleven) duisternis dezen aardbodem en donkerheid onze volkeren bedekt **zoude** hebben, en dat de mogelijkheid om zalig te kunnen worden afgesneden ware geweest, zoodat alles ten verderve gegaan ware.

2. Daarbij als wij eens nagaan de bijzondere reddingen, **staande**-houdingen en bewaringen **Gods** van en over ons land, die van tijd tot tijd gebleken **zijn**, in de allerdonkerste omstandigheden van ons land, in de menigvuldige oordeelen, vernielende onweders en hagelbuien van **Gods** toorn, in die uitmergelende oordeelen, het tegenkomen **Gods** in de zegeningen zelve, zoodat men in tijden van overvloed als verteerd geworden en de vloek in den zegen geweest is, en blijkbaar nog onlangs in dat machtig heir **Gods**, het zeegewormte, knagende aan de vastigheden van ons land. Vrienden! is dit **Gods** hand niet, die ons land, **niettegenstaande** al de God-tergende zonden. de atheïsterij, ongodisterij en vrijzinnigheid, echter heeft bewaard en staande gehouden en niet heeft overgegeven, en dus zijne lankmoedigheid op zulk eene hooggaande wijze over ons heeft uitgestrekt, waarvan wij dezen dag zooveel gehoord hebben, waarom **wij** er van afscheiden en liever tot onszelven **keeren**? Maar **zijn** er nu **geene** redenen, heeft God daardoor **geene** banden van verplichting op elk gelegd, om toch haast te maken en zich door genade tot God te **bekeeren**, van Wien wij **zoo** diep zijn afgeweken, en dus recht te **leeren** in dien weg God te danken, Hem te verhoogen en te prijzen? O, vrienden! het ligt voor rekening van elk onzer.

b. Maar laat ons eens tot onszelven **keeren** en eens zien, wat God aan elk onzer gedaan heeft, en eens nagaan of wij ooit den Heere wel recht gedankt hebben; want waarlijk, vrienden! het is alles geen God danken dat dien naam draagt. Dat is geen danken, als men op dankdagen in de kerk gaat, als men uit ziekten gered wordt, dat men eene dankzegging laat doen en dat men daarna dezelfde **blijft**, die men te voren was. Och! mochten zulke arme, blinde menschen, ja alle onbekeerden zich nu bij de zaken eens nederleggen! De Heere mocht u door **zijne** goedheid beschamen met licht, dat **gij** **daarbij** zien mocht, dat **gij** den Heere nooit de eer van al wat **Hij** ooit aan u gedaan heeft toegebracht hebt, en van die ontdekking zou uw heil kunnen beginnen.

1. Heeft God naar zijne **vrije** goedheid ons allen niet voortgebracht uit een enkel niet, en dus ons verkoren om op deze wereld God te verheerlijken, daartoe ons begaafd met eene redelijke ziel, die zulke vermogens heeft, dat God **zijne** eer daarvan krijgen kon? Verstandiger dan het gedierte der aarde en het gevogelte des hemels, Job 35 : 2. **Daarbij** zulk een heerlijk lichaam geformeerd; als David er iets van zag, riep **hij** uit, Ps. 139 : 14-17, Ik loof U, omdat ik op

eene heel vreeselijke wijze wonderbaarlijk gemaakt ben; wonderlijk zijn uwe werken! ook weet het mijne ziel zeer wel. Mijn gebeente was voor U niet verholen, als ik in het verborgene gemaakt ben, [en] als een borduursel gewrocht ben, in de nederste deelen der aarde. Uwe oogen hebben mijnen ongevormden klomp gezien; en al deze dingen waren in uw boek geschreven, de dagen als zij geformeerd zouden worden, toen nog geen van die was. Daarom, hoe kostelijk zijn mij, o God, uwe gedachten! hoe machtig vele zijn hare sommen! Ziet nu, vrienden! zoo heerlijk geformeerd, en zoo zondig in de wereld gekomen, eene kleine wereld van wonderen Gods, en te gelijk een kort begrip van de hel; elk onzer heeft in de wereld medegebracht de zaden van alle boosheid, die ooit in de wereld bedreven zijn of zullen worden; men tegt met dat heerlijke lichaam en die kostelijke ziel den Almachtige, men staat met hoog verheven schilden tegen God op, Job 15 : 26, men stelt zijne leden tot wapenen der ongerechtigheid, Rom. 6 : 13. Ziet eens, hoe Jakobus de tong noemt, Jak. 3 : 6, dat kleine lid, eene wereld van ongerechtigheid; vrienden! is dat God danken?

2. Heeft God ons niet in deze wereld als in een ander Kanaän van alles verzorgd? Over dien boozen mensch doet God zijne zon opgaan, opdat hij bij dat licht zou werken en zijn brood winnen, Ps. 104 : 23, De mensch gaat dan uit tot zijn werk en naar zijnen arbeid; tot den avond toe, en vs. 19, weet ook de zon van zelf haren ondergang? en dan trekt God als een gordijn over den halven aardbodem, in zijne goedheid, omdat die mensch tot zijne rust zoude gaan, Hij beschikt de duisternis en het wordt nacht, Ps. 104 : 20; ja, de grond, waarover men gaat, brengt het voedsel voort voor vee en menschen, vs. 14, 15, Hij doet het gras uitspruiten voor de beesten, en het kruid tot dienst des menschen, doende het brood uit de aarde voortkomen; en den wijn, die het hart des menschen verheugt, doende het aangezicht blinken van olie; en het brood, dat het hart des menschen sterkt. En ziet, wat nog al meer weldaden doet God: de Heere geeft elk tot zijn onderhoud een deel van dat aardrijk, spijs en drank, voedsel en deksel, en bij dat alles gezondheid en krachten, zoo veel vrede en zoo weinig smart onder zijne familie en kinderen, Hand. 14 : 17, God heeft Zich niet onbetuigd gelaten, goed doende van den hemel, en dat boven zoovele anderen, gelijk Salomo zegt, Pred. 5 : 16, Die alle dagen in duisternis hun brood hebben gegeten en die veel verdriet gehad hebben met hunne krankheden, en gelijk Job zegt, hfdst. 21 : 25, Die met eene bittere ziel sterven en die niet van het goede hebben gegeten; ja, wat heeft God niet merkkelijk vele hunner huizen gebouwd! Ps. 127 : 1, menigeen zijn bed tot verkwikking gemaakt in zijne krankheid! Ps. 41 : 4, hoe ontelbare malen de tafel toegericht! Ps. 23 : 5, warmte in de kleederen gelegd! Job 37 : 17, hoe menigmaal is de slaap zoet en verkwikking! Jer. 31 : 26. Is de Heere ook niet geweest de God van de gezondheid? Exod. 15 : 26. Ziet vrienden! dit alles doet God dikwijls aan de ellendigsten en die

't het allermeest verderven. O! hebben wij God daarvoor wel ooit recht gedankt?

3. Heeft God bij het brood ons allen zijn Evangeliewoord niet gegeven, getrouwe gezanten onder ons gezonden, die elk zijn gevaar van natuur onder het oog hebben gebracht, die uit Jezus naam aan elk den weg naar den hemel hebben verkondigd, en aan ieder zoo-veel tijd en middelen gegeven, gewacht om genadigd te zijn? Jes. 30 : 18. Vrienden! mag de profeet Jerimia niet wel zeggen, en past het op ons niet, Jer. 2 : 17, Doet gij u dit niet zelf, doordien gij den Heere uwen God verlaat, ten tijde als Hij u op den weg leidt? Is dat God danken ?

4. Heeft God zijne lankmoedigheid over elk onzer niet in eene on-eindige mate uitgestrekt, niettegenstaande dat, tegen dat alles aan, God is verlaten? Was God niet rechtvaardig geweest, als Hij dien afwijker van de middelen, of de middelen van hem had afgesneden? En heeft de Heere het niet vele jaren vertoogd? Neh. 9 : 30. O, vrienden! het is met ons geen 3 jaren, gelijk met den vijfgeboom, Luk, 13 : 7 en 8, maar 30, 40, 50, 60, 70, ja, 'menig onzer, die geheel zinnen leeftijd onder dierbare middelen dagelijks heeft nedergezeten; o ! somtijds breidt God zijne handen den ganschen dag uit tot een wederstrevig volk, Jes. 65 : 2. Zou het niet wat groots zijn, als een landverrader, die den dood had verdiend, uitstel van straf en nog 20 jaren levens kreeg, en bijzonder als het niet buiten hoop aan des rechters zijde was om vergeving en vrijheid te krijgen? En zulk een uitstel heeft 'menig onzer 40, 50, 60 en meer jaren gehad, en dat in het midden van zoovele vijanden en verzoekingën, die het op het leven toelaggen ; hoe menigeen roept er ook, gelijk tegen den vijfgeboom: houwt hem af! en God roept: verschoont hem! De duivel wacht maar om eenen laatsten slag aan uw leven te doen, en God zegt: verschoon hem! wat is dat groot, is daar geene dankstof? Mag de Heere niet zeggen, Jes. 5: 4, Wat is er meer aan mijnen wijngaard te doen, hetwelk Ik aan hem niet gedaan heb? Waarom heb Ik verwacht dat hij [goede] druiven zou voortbrengen, en hij heeft stinkende druiven voortgebracht? Vrienden ! is het geen bekeeringstijd?

c. Overweegt nu zelf wat er voor elk te wachten is op zulk eene ondankbaarheid en onvruchtbaarheid, onder zulk eenen rijkdom van lankmoedigheden en goedertierenheden Gods. O vrienden! dat zal eens ophouden, de hand des Allerhoogsten zal eens veranderen en dan nemen al die goede wegen Gods een einde. O! wat zal er in de plaats komen? Is het verachten van dat alles, volgens Rom. 2 : 4, toorn vergaderen als een schat, en breekt die toorn dan eens uit als een vuur, dat niet zal kunnen worden uitgebluscht, giet God de fiolen van zijne gramschap uit; o! wat verschrikkingen en bevingen zullen de huichelaren aangrijpen! Wie van u allen zal bij een vertrend vuur, ja bij eenen eeuwigen gloed kunnen wonen? Jes. 33 : 14. Ei, vrienden! beseft uw gevaar; zucht dat God u licht geve, gij hebt geen tijd te verliezen, het Evangelielicht staat nog op den kandelaar,

het scheelt aan u en niet aan den Heere, en eeuwige donkerheid hangt boven uw hoofd; denkt toch veel aan dien donkeren nacht, dien gij te wachten hebt, en hoe menigeen, ook van die, waarmede gij gezondigd hebt, is daar al in, ja, wij allen hadden er ook al kunnen zijn; wilt gij er eenen uit de hel hooren roepen? Leest Luk. 16. O! zegt de rijke man, waarschuw toch mijne broeders op aarde; maar het antwoord was: zij hebben Mozes en de profeten, en al stond er ook een uit de dooden op, zij zouden zich niet laten gezeggen. En daarom vrienden, ontwaakt uit uwen doodslaap en staat op. O! Christus moet en wil u helpen, en dan zal Hij over u lichten, Ef. 5 : 14.

B. Menschen, die eenige ontwaking hebt, en zien er onder hen die eenige dierbaarheid in deze betamelijke gestalten' zien en lust, hebben om God nog eens recht te kunnen danken, hebt gij waarlijk lust om dit te leeren? Dit is er kostelijk de weg toe, neemt het toch over.

a. Geloof toch dat gij in gevaar zijt, dat uw werk, dat gij nu hebt, over kan gaan en gij grooter vijand worden dan gij te voren waart. O! licht te voren gehad te hebben veroorzaakt haat.

b. Roept sterk tot den Heere om licht, ten einde gij uw ondoordringelijk, bedriegelijk hart moogt zien, en gelooven moogt dat een mensch' ver van en nabij het koninkrijk kan komen, door gemeene werkingen des Geestes, naar Hebr. 6 : 5, 6, en verloren gaan.

c. Rust toch niet op eenig woord, dat u te binnen komt, of op eenige verschijning buiten het Woord. O! de duivel is listig, deze dingen, vrienden, (zeg ik tot uwe waarschuwing) hebben hunne tien-duizenden verslagen. God beware u!

d. Eindelijk weet, dat gij eenen stap doen moet! waartegen uw hart en al wat in u, aan u en in de wereld naar bulten is, als vuur en vlam is gekant en waartoe gij niet gewillig zijt, wat gij van nature door blindheid ook meent, en dat is uit u zelve en uit u eigen, in Christus, in dien vetten en vruchtbaarmakenden wijnstok en olijfboom, te worden overgebracht en dan zal het danken uitspruiten, dat zal de proef op de som wezen, dat verhoogen, danken, prijzen en verheerlijken van eenen Drieëenigen God over zulk een weg en over zulk een werk, in zulk eene onwaardige en doodschuldige ziel. O! die buiten dit op gemeene dingen rust, zulkeen is een duister boek; die naar oprechtheid des harten staan en veel gezicht van hun onoprecht hart omtrent God, Christus en de zonde hebben, die, ben ik verzekerd, zullen met hun hart amen zeggen.

C. Maar Gods volk, die in Christus zijn overgezet, over wien het hier de wille Gods in Christus is, dat Zij den Heere in alles zullen danken, raken deze woorden bijzonder.

a. O, kinderen van God! wat moeten er onder u velen klagen, dat dit werk Gods zoo niet uitspruit, en daaruit bestaat dan de duisterheid en bekommring of de Heere wel ooit zijne hand op eene zaligmakende wijze heeft aangelegd. O! hoe menigeen gaat zeer bekommerd heen, vreezende voor zijn bedriegelijk hart en dat zijn werk maar gemeen mocht zijn en op niet uitkomen, hoe ver het met iemand

komen kan en missen, en waar het met hem nog eens zal aankomen; ja, als er zoo iets van het nieuwe leven, van het danken, verhoogen en prijzen Gods in de ziel opwelt, dan wordt die ziel zoo ondergehouden, dikwijls door kracht van inwonende zonde of door bestrijding des boozen; en zoo wordt zij verhinderd op te varen als met vleugelen der arenden.

b. **Maar** vrienden, te uwer besturing in deze, om tot het danken te geraken, is noodig :

1. In **bedaardheid** des harten veel naar licht te staan, om de oorzaak van de duisternis in uzelfen te zoeken, dat de Heere het ontdekken en de ziel er bij leiden mocht; o! dit is altijd veilig, een wortel van hoogmoed of aardsch- en wereldschgezindheid, of **partij**schap en verdeeldheid kan het zijn. Weest toch gewillig, dat de Heere u er bijbrengt; raakt gij, daarmede recht aan het werk, gij hebt verandering te wachten. O! God is zoo getrouw, de rechterhand des Allerhoogsten zou veranderen, ja als het uwe pogingen maar waren en uw hart oprecht tegen dat kwaad, al sproot het werk der vernedering nog zoo niet uit, het zou u gaan als den verloren zoon, Luk. 15 : 20, Als hij nog ver was, kwam de vader hem tegemoet en kuste hem.

2. **Hebt gij noodig** een ander oog in uzelfen en in al de wegen, die de Heere met u houdt, dit is eene omwending, die de Heere u geven moet; het Evangelie is een licht, en als de Eleere dat in uw hart geeft, dan zoudt gij zien, dat die **hartelijke** kommer over uw bedriegelijk hart, en daarover, dat een mensch in de natuur zoo ver kan komen, die bevreesdheid om buiten Christus op iets te zitten en te rusten, dat zulks genade, licht en leven is. Ja vrienden! zoo op den bodem van het hart heeft een nabij-Christen dien kommer niet; en met betrekking op al de wegen Gods, duister of licht, voor- of tegenspoed, **gij** zoudt het als 's Heeren wegen aanzien en gij zoudt van die wegen weleens beginnen te zingen met David, Ps. 138 : 5, En zij zullen zingen van den weg des Heeren, want de heerlijkheid des Heeren is groot.

3. **Hebt gij noodig** daartoe veel te bidden, dat gaat onmiddellijk voor dit vers; bidt zonder ophouden, en daarop volgt, dankt God in alles, en dat drukt zooveel ter besturing uit, als dat het rechte danken in zijne kracht meest plaats heeft in zaken, die men op zijne gebeden verkrijgt, want diezelfde Geest., die tot bidden aanzet en dat werkt, werkt ook het danken. Hieruit is het naast de verhooring der gebeden te besluiten, o! kent den Heere in al uwe wegen, en Hij zal uwe paden recht maken, Spr. 3 : 6.

4. **Eindelijk** geloovigen, beziet en beproeft het eens aan eene andere zijde. Menigeen, als er danken in zijn hart opkomt, durft niet, hij vreesd dat hij zich zal bedriegen; maar ik zeg, beproeft het eens, laat het eens varen, de Heere weet dat **gij** bekommerd zijt en Hij zal u wel bewaren voor bedrog; ziet derhalve eens, wat **gij waardig zijt** en wat God aan u gedaan heeft. O! wie weet hoe klein **gij** wierdt, hoe smeltend van hart, en hoe Jezus Zich in zijne liefde aan u nader

zou openbaren en u den weg van verzoening en des verbonds klaarder openen ; ja, daaruit zou het danken, loven en vereenigen met den goeden en welbehagelijken wil Gods voortvloeien, en het zou u gemakkelijker vallen in wat weg de Heere u leidde; ja gij zoudt veel nuttiger naar buiten worden, en gebrek aan dankbaarheid zou al wederom ellende worden.

C. Eindelijk, kinderen van God! tot uwe opwekking en bemoediging dient, dat de gronden van geestelijke dankzegging en blijdschap bij u zijn; Ps. 97 : 11, Het licht is voor den rechtvaardige gezaaid en vroolijkheid voor de oprechten van harte. Derhalve, gij hebt te wachten dat het danken zal uitspruiten.

1. Hier al, met opzicht op den geopenbaarden wil over u.

a. Als God over het land brengt, dat Hij bescheiden heeft, hagelbuien zijns toorns, overstromingen van vijanden, pestilentie of andere oordeelen, o! dan steken de bedrukte vromen hun hoofd op en die danken dan God; en waarover toch vrienden? O! daarover:

†. Omdat God dan toont God te zijn, omdat atheïsten, ongodisten en vrijzinnigen dan beschaamd worden; omdat de Heere dan zijne wan in zijne hand neemt en zijn dorschvloer doorzuivert, en ook de kinderen van Levi reinigt.

††. Omdat God dan toont dat Hij het oog op een volk houdt, en somtijds er wat goeds mede voor heeft; dan prijzen zij den Heere en roepen maar om den Geest daaronder, om zijn werk te beginnen. O! dan zullen zulke ellendige en verachtelijke vromen, en nog ellendiger in hunne eigene oogen dan in die van de wereld, de toevlucht worden van de goddeloozen, die hen nu niet willen aanzien; dan vluchten zij naar dat volk, omdat zij Israëls toevlucht niet kennen. O! als er benauwdheid in een land komt, dan schreeuwen de goddeloozen en danken de welgestelde vromen, naar de beloften, Jes. 65 : 14, en dan zijn zij weleens steunsels, zoodat de goddeloozen zien kunnen, gelijk Jezus zegt, Joh. 11: 41, 42, Vader, Ik dank U, dat Gij Mij gehoord hebt, doch Ik wist, dat Gij Mij altijd hoort; maar om der schare wil, die rondom staat, heb Ik [dit] gezegd, opdat zij zouden gelooven, dat Gij Mij gezonden hebt.

b. Of als God u gebruiken wilde tot wat goeds in het land; o vrienden! wie weet, wat de Heere met dit land nog voor heeft ten goede, wie er uit grooten en kleinen, uit voorgangers en gemeenten, nog onder den hemel vallen zullen en waartoe gij nog bewaart zult worden! Mordechai zeide nadrukkelijk tegen Esther: Wie weet, waartoe gij in dezen tijd tot de kroon gekomen zijt, Esth. 4 : 14. O! daar kon nog wel een oogst aanstaande zijn; als God getrouwe arbeiders uitzendt, en zijn werk in eene stad en een land begint, gelijk het is te dezen dage, dan is er wat te wachten.

2. Ja, gij hebt te wachten, dat het nog een stap verder gaat, namelijk: het God danken over den uitvoer van zijnen verborgen wil over de wereld en over u, dat zal uitspruiten, waarvan gij nu maar somtijds eene flauwe gestalte hebt, te weten:

a. Als de Heere naar zijne souvereine vrijheid, de genademiddelen onvruchtbaar zal maken, zoodat het Woord meest als eene reuk des doods zal zijn, ook als er weinigen bekeerd zullen worden: weinige wijzen, verstandigen, rijken, edelen en machtigen, die anders zoo nuttig zijn tot voortzetting en bescherming van Gods koninkrijk; ja, als er vele overtuigen teruggaan, Joh. 6:66, met Démas de tegenwoordige wereld lief krijgen, 2 Tim. 4 : 10, met eene vrouw van Lot achterom zien. Gen. 19 : 26, die dus wederkeeren, nadat zij de hand aan den ploeg hadden geslagen, Luk. 9 : 62, of als er velen overtuigd op valsche gronden gaan nederzitten, en rusten op iets buiten Christus of op verbeelding, dat zij Hem hebben; o ! vrienden, dan krijgen Gods getrouwe knechten en volk een hart, om den Heere te dienen, om maar een goede reuk van Christus te zijn, ook in dien, die verloren gaan, 2 Cor. 2 : 15, en dan prijst Gods volk den Heere over het verbergen van de verborgenheden zijns koninkrijks voor de wijzen en verstandigen, en dat prijzen is dan over den uitvoer van den eeuwigen raad. Jezus dankte er zijn Vader voor, Matth. 11: 25, Ik dank U Vader, Heere des hemels en der aarde, dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt dezelve den kinderkens 'geopenbaard.

b. Dan ook als het gedaan zal zijn met het land, als het volk Gods ingezameld zal zijn, als er verwoesting over den aardbodem zal komen, o! dan zult gij, geloovigen! recht beginnen te danken, te prijzen en te eindigen in de volheid, in de eerstheid en in de souvereine oppermacht Gods, en in de betoening van des Heeren deugden. O! dan zult gij leeren goedkeuren en aanbidden, als de verwoesting zal komen over den goddelooze als een wervelwind, en gij u in den Heere verlustigen, ja, in het navolgen van de oordeelen, als zij zullen wederkeeren tot de gerechtigheid, Ps. 94 : 15.

c. Eindelijk en ten laatste, kinderen van God! als gij gaat sterven, o! wie zal zeggen, wat danken en God verheerlijken er dan zal uitspruiten, als gij (als het ware) tusschen de aarde en den hemel zult zijn in uwen overgang; een danken over de vrije en onderscheidende genade Gods; over de verslinding van uwen wil in Gods wil; over den weg van God met u gehouden, in de kracht der zonde en den vijand los te laten. O! wie weet of gij anders uwe knieën wel gebogen hadt, en hoe hoog van hart gij, gebleven waart, over die duistere wegen somtijds in het tijdelijke; langs dien weg zult gij dan zien, dat gij geheiligd zijt; over uwe ouders, kinderen, vrienden en bekenden, daar zal dan een ander werk uitspruiten dan nu, nu zoekt gij uit liefde hunne bekeering, en omdat gij het gaarne zoo hadt, maar dan zal het al danken, prijzen en verhoogen van God en vereeniging met zijnen goeden raad zijn. O! dat danken over uw goed, over uwen Borg, over zijne vernedering, over de kroon, die Hij ontvangen heeft, over het bereiden van uwe plaats aldaar, ja, over de kroon, die gij eerlang te wachten hebt., en dat zal dan volmaakt beginnen, om 'eeuwig en volmaakt, zonder zonde, met eeuwig blijd-